

STRIKT VERTROUWELIJK

Aan de leden van de
gemeenteraad van de gemeente
West-Betuwe
Postbus 112
4190 CC GELDERMALSEN

Datum

XX juni 2019

Ons kenmerk

CONCEPT TER BESPREKING

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2018 van de voormalig gemeente Lingewaal. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2018 van de gemeente Lingewaal.

De jaarrekening 2018 van de gemeente Lingewaal geeft een getrouw en rechtmatig beeld

De jaarrekening 2018 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Lingewaal. Bij deze jaarrekening hebben wij op XX juni 2019 een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid verstrekt.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 19 november 2018.

Wij bespreken onze bevindingen met de auditcommissie

Wij hebben de belangrijkste bevindingen reeds besproken in de auditcommissie van 6 juni 2019. Indien er nog aanvullende vragen zijn naar aanleiding van deze rapportage zullen wij deze beantwoorden. Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met de betrokken medewerkers van de afdeling Financiën.

Met vriendelijke groet,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

c.c. college van burgemeester en wethouders

Inhoudsopgave

<u>Bestuurlijke samenvatting controle 2018</u>	4
<u>Inleiding</u>	6
<u>Belangrijkste bevindingen uit onze controle</u>	8
<u>De financiële positie van uw gemeente</u>	15
<u>Interne beheersing (significante bevindingen en speerpunten audit 2018)</u>	19
<u>Overige aangelegenheden</u>	20
<u>Bijlagen</u>	21

CONCEPT

Bestuurlijke samenvatting controle 2018

Conclusies jaarrekeningcontrole 2018

Getrouwheid en rechtmatigheid	<ul style="list-style-type: none"> • Wij geven een goedkeurend oordeel af voor getrouwheid en rechtmatigheid. • De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 284.000 respectievelijk € 852.000. 	Strekking van de controleverklaring
Rechtmatigheidsfout	Wij hebben géén inkooptransacties geconstateerd die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen doordat deze ten onrechte niet Europees aanbesteed zijn.	Geconstateerde rechtmatigheidsfout
Begrotingsrechtmatigheid	Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2018 hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.	Begrotingsrechtmatigheid
Begrotingsrechtmatigheid	In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. Hierbij hebben wij vastgesteld binnen welke categorieën, zoals genoemd in de Kadernota Rechtmatigheid 2018 (paragraaf 4.2.3), deze overschrijdingen vallen. Naar aanleiding van de door ons verrichtte controlewerkzaamheden concluderen wij dat de geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt – gezien de oorzaak en de toelichting – geen gevolgen hebben voor de strekking van onze controleverklaring.	
Grondexploitatie	Wij hebben het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten met betrekking tot de grondexploitatie ontwikkelt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel. Wij hebben geen specialisten ingeschakeld bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.	Waardering bouwgronden in exploitatie
Sociaal domein	Wij hebben de verantwoorde baten en lasten inzake het sociaal domein beoordeeld. Hierbij hebben wij geconstateerd dat de lasten inzake de jeugd een onzekerheid heeft van xxx en WMO een onzekerheid van xxx . Deze onzekerheden ontstaan als gevolg van het ontbreken van een controleverklaring bij de productieverantwoordingen. Uw gemeente heeft hier zelf ook géén additionele werkzaamheden voor uitgevoerd.	Sociaal Domein
	Uw gemeente heeft géén aanvullende werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van het verkrijgen van zekerheid inzake rechtmatige bestedingen inzake persoonsgebonden budgetten. Deze merken wij derhalve eveneens aan als onzeker. Dit bedraagt voor 2018 xxx .	

Conclusies jaarrekeningcontrole 2018

Financiële positie	<ul style="list-style-type: none">De vermogenspositie van uw gemeente is ten opzichte van 2017 afgenomen. Dit wordt veroorzaakt door de forse investeringen in 2018.Het weerstandsvermogen bedraagt € XXX. Deze weerstandscapaciteit is hoger / lager dan de door de gemeente onderkende aanwezige risico's.	Financiële positie gemeente Lingwaal
Interne beheersing	<ul style="list-style-type: none">Op basis van onze tussentijdse en jaareinde controlewerkzaamheden hebben wij een aantal tekortkomingen geïdentificeerd in de interne-beheersingsmaatregelen voor de financiële verslaggeving. Deze tekortkomingen hebben in belangrijke mate betrekking op de interne beheersing rondom de grondexploitatie en het sociaal domein.Wij kunnen niet steunen op de IT-omgeving en hebben daarom extra gegevensgerichte werkzaamheden verricht, waaronder detailcontroles.	Interne beheersing

Inleiding

Onze belangrijkste bevindingen

Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2018

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2018 van gemeente Lingewaal uitgevoerd, en verstrekken een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid bij deze jaarrekening.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot het vermogen en het resultaat, met uitzondering van de algemene uitkering

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op het vermogen of het resultaat van de gemeente Lingewaal.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid, met uitzondering van Europese aanbestedingen

Er is geen sprake van controleverschillen (feitelijke afwijkingen) ten aanzien van rechtmatigheid, met uitzondering van de Europese aanbestedingen.

Wij hebben geconstateerd dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het vastgestelde normenkader 2018.

De begrotingsoverschrijdingen zijn in de jaarrekening toegelicht.

Rechtmatig aanbesteden is een belangrijk aandachtspunt met betrekking tot de controle

Op uw inkooptransacties is ook dit jaar weer een uitgebreide spendanalyse verricht in het kader van de rechtmatigheid. In deze analyse zijn geen dossiers aangetroffen, waarbij op basis van de betreffende dossierstukken geconcludeerd moest worden dat niet de juiste Europese aanbestedingsprocedure gevolgd is.

Het (verplichte) overzicht van controleverschillen groter dan de rapportagetolerantie ad € 10.000 treft u aan in de bijlagen [A1a](#) en [A1b](#) van deze rapportage.

Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2018.

Wij hebben géén rechtmatigheidsfouten geconstateerd.

We hebben

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2018 geconstateerd.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op de WNT.

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging van 19 november 2018 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2018. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend (geweest) voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Het gemeentelijk normenkader 16 oktober 2018 vastgesteld door het College van B&W.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2018 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Lingewaal en haar rechtsopvolger

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de memberfirms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in bijlage C bij deze rapportage.

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn zeer belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van de gemeente. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting in de jaarrekening 2018.

Wij hebben het door het management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Indien nodig, hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2018 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in de door u vastgestelde controleverordening:

- Voor fouten bedraagt de tolerantie 1% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: € 308.000.
- Voor onzekerheden bedraagt de tolerantie 3% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: € 924.000.

Als rapportagetolerantie voor fouten en onzekerheden geldt € 100.000

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2018.

Wij hebben het door het college en de directie toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Waar nodig hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, aannames, berekeningen en consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggevings-voorschriften.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

De jaarstukken 2018 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2018 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2018 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting en de SiSa-bijlage).

In het onderdeel waarin verantwoording wordt afgelegd per programma van het jaarverslag dient informatie te worden opgenomen met betrekking tot de vragen: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (over o.a. weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag.

Op basis van Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen. Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat de verklaringen van de gemeenteraad in het jaarverslag en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de uitgevoerde controlewerkzaamheden.

Tijdens onze controle hebben wij geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd.

Het jaarverslag en de jaarrekening zijn goed met elkaar verenigbaar.

De grondexploitaties zijn geactualiseerd

De veruit grootste balanspost met betrekking tot de onderhanden projecten betreft de post 'voorraden' (grondexploitaties). De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) binnen de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- **Prijs:** de verkoopprijzen van woningen en dus van grond hebben langere tijd onder druk gestaan. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

De 3 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties zoals opgenomen in uw jaarrekening en zijn ook vermeld in de paragraaf 'Grondbeleid' van het jaarverslag 2018.

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor actualisatie van de grondexploitaties, zijnde vooral de uitgangspunten voor de planning (fasering), de programmering, het prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijgingen en de gehanteerde rekenrente (renteomslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of ze redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.

- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen; met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de omstandigheden bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?).

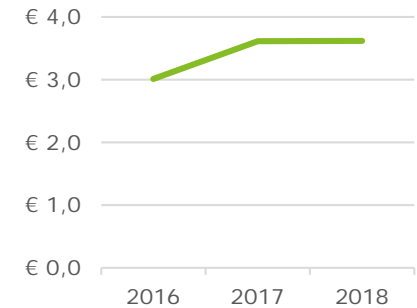
Wij hebben voor deze gebieden het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten ontwikkelt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd, een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel.

De grondexploitaties zijn door u voor de jaarrekening 2018 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd). Waar nodig zijn door u de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen.

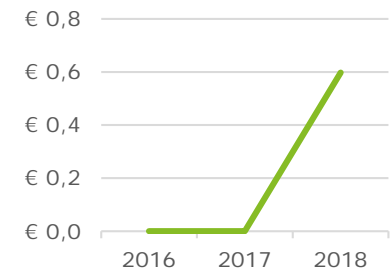
Uit 2018 is de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie ongeveer 10% toegenomen naar € 3,6 miljoen (2017: € 3,6 miljoen). Om de naar verwachting niet meer met verkopen goed te maken kosten te dekken is per 31 december 2018 € 0,6 miljoen (2017: € 0 miljoen) opgenomen in de voorziening verliesgevende complexen. Deze voorziening is, in overeenstemming met het BBV gepresenteerd als vermindering op de boekwaarde bouwgronden in exploitatie.

Voor een nadere onderbouwing van de hoogte van de voorziening verwijzen wij u naar de paragraaf 'Grondbeleid' van de jaarstukken 2018 en naar de MPG, waar u de belangrijkste complexen en de daarmee gepaard gaande risico's toelicht.

Totaal bouwgronden in exploitatie
(boekwaarde in miljoen)

Totaal voorziening negatieve plannen
(boekwaarde in miljoen)

De rekenrente voor actualisatie grondexploitaties

De bij de actualisatie van de grondexploitaties gehanteerde rekenrente is berekend op basis van de voorschriften van de Commissie BBV en ontwikkelt zich als volgt: Voor de komende jaren geldt een bandbreedte van 0,5% ten opzichte van de gehanteerde rente (1,36%), waarbinnen bijstelling niet hoeft plaats te vinden.

Tussentijdse winstneming

In 2016 heeft de commissie BBV de notitie Grondexploitaties gepubliceerd. Hierin is opgenomen dat voor winstneming de 'percentage of completion methode' moet worden toegepast. Hierbij geldt dat indien aan een aantal voorwaarden is voldaan winst moet worden genomen. Voor toepassing van de POC-methode is het van belang dat het resultaat betrouwbaar kan worden geschat en er moet sprake zijn van verkochte grond en gerealiseerd kosten.

Op grond van het BBV heeft uw gemeente in het boekjaar 2018 € 0,741 miljoen winst genomen op de

grondexploitaties (2017: € 0,08 miljoen). De tussentijdse winstname heeft betrekking met uitzondering van het project de Eng II en de nieuw geopende projecten in 2018.

Waardering "niet in exploitatie genomen gronden"

De overgangsbepaling voor de materiële vaste activa (gronden en terreinen) na de re-classificatie van niet in exploitatie genomen gronden in de jaarrekening 2016 heeft een looptijd van 4 jaar. Uiterlijk op 31 december 2019 moet een definitieve toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden tegen de geldende bestemming op het moment van de marktwaardetoets.

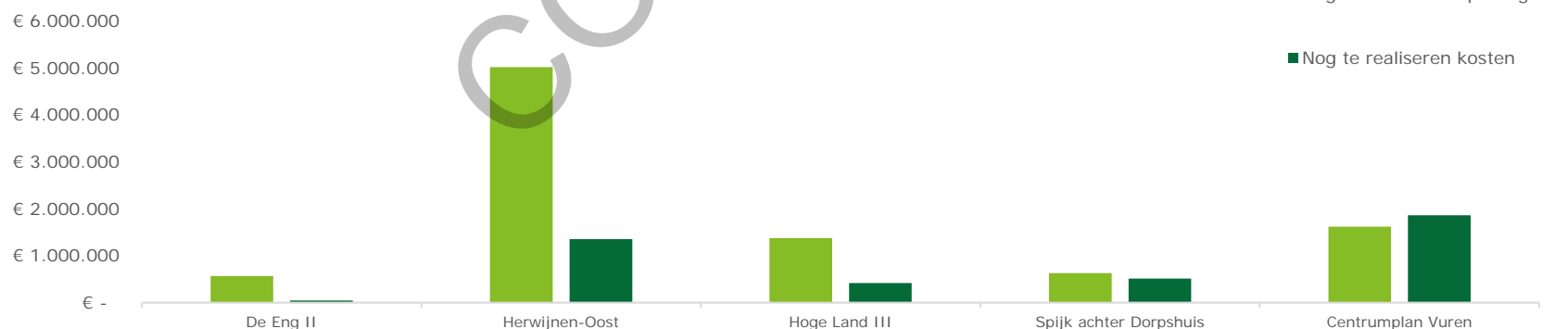
Wordt daarbij een duurzame waardevermindering vastgesteld, dan moet deze uiterlijk 31 december 2019 leiden tot een afwaardering van deze gronden.

Hierbij merken wij voor de volledigheid op dat dit voor uw gemeente geldt voor de oude NIEGG complexen

- Grond voormalig muziektent Vuren
- Zeiving Noord-West

De gronden vertegenwoordigen ultimo 2018 een beperkte waarde in de balans.

Overzicht nog te realiseren baten en lasten per project

Sociaal domein (3 decentralisaties)

Jeugdwet & Wet Maatschappelijke Ondersteuning

De gemeente Lingewaal koopt voor de uitoefening van de wettelijke taak inzake jeugdzorg en WMO zorg in bij diverse zorgleveranciers. Deze zorgtaken worden op basis van voorschotten betaald en jaarlijks afgerekend middels productieverantwoordingen.

De ontvangen verantwoordingen zijn door uw gemeente geanalyseerd en beoordeeld. Diverse zorgleveranciers hebben (nog) geen productieverantwoording inclusief controleverklaring van een accountant verstrekt. Uw gemeente heeft tevens geen additionele werkzaamheden uitgevoerd om de onzekerheid weg te nemen.

Wij hebben de lasten dan ook als onzeker aangemerkt. Dit betreft een bedrag aan onzekerheid € 142.951 voor WMO en € 396.656 voor Jeugd. Deze onzekerheden overstijgen de toleranties niet.

Persoonsgebonden budgetten

De uitbetaling en uitvoering van de persoonsgebonden budgetten is landelijk belegd bij de Sociale Verzekeringsbank. De accountant van de Sociale Verzekeringsbank heeft géén goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de verantwoording 2018. Uw gemeente heeft geen additionele werkzaamheden uitgevoerd om de rechtmatige besteding van de persoonsgebonden budgetten vast te stellen. De lasten inzake de persoonsgebonden budgetten merken wij derhalve aan als onzeker, dit bedrag is € 122.203.

Overige aangelegenheden

Langlopende leningen

Gedurende 2018 zijn ter dekking van de investeringen van het Manifest, voorbereidingskosten van gemeente West-Betuwe en ter dekking van de investeringen in de grondexploitaties een aantal leningen aangetrokken. De regels omtrent het aantrekken van de langlopende leningen zijn opgenomen in het Treasurystatuut. In artikel 10.4 van het Treasurystatuut staat omschreven dat bij minimaal twee partijen een offerte aangevraagd moet worden op het moment dat een langlopende lening wordt aangetrokken. Wij constateren dat dit niet is gedaan. Wij merken dit derhalve aan als een niet-financiële rechtmatigheidsfout.

Evaluatie van de belangrijkste inschattingen van het management

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen. Binnen de voorzieningen maakt u conform het BBV onderscheid naar voorzieningen voor 'verplichtingen, verliezen en risico's en 'voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is'.

Vooral de voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college. Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zal zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn.

Wij hebben voor deze gebieden het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten ontwikkelt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel en niet bedoeld om ons een oordeel te vormen over individuele schattingsposten. Wij zijn van mening dat de verslaggevingspraktijken en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

Niet-gecorrigeerde controleverschillen

**NU NOG NIET VAN TOEPASSING, INDIEN VAN TOEPASSING
TEKST TOEVOEGEN**

De lasten inzake de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugdwet kunnen nog wijzigen doordat ten tijde van de afronding van de accountantscontrole van de jaarrekening 2018 van uw gemeente is nog niet van alle zorgleveranciers een gecontroleerde productie-verantwoording is verkregen.

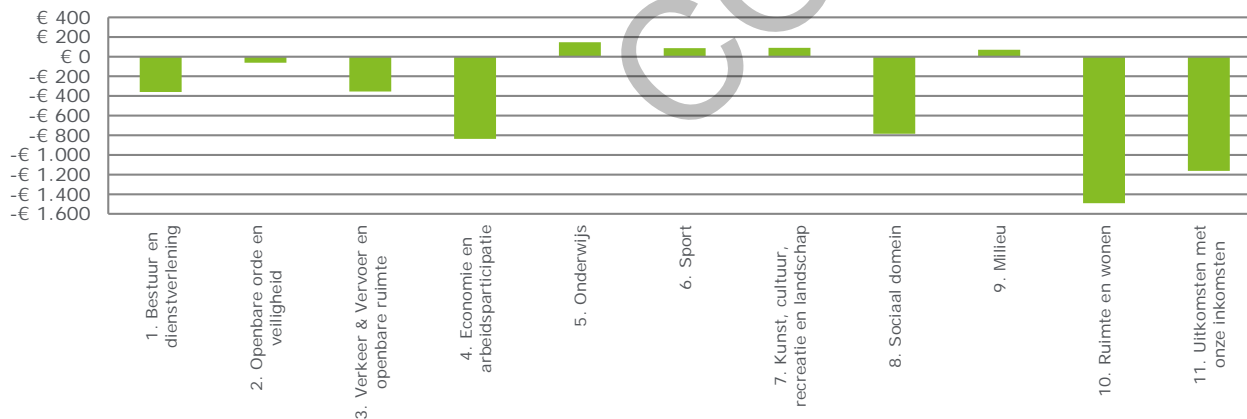
De totale onzekerheid inzake het sociaal domein bedraagt 661.810

Begrotingsoverschrijdingen zijn toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2018 hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad.

Verschillen tussen begrote en werkelijke lasten
(bedrag * 1.000 -/- is overschrijding)

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 van de Commissie BBV. De belangrijkste inhoudelijke aanpassing betreft de vaststelling dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. Zoals blijkt uit de hieronder opgenomen figuur is op zeven programma's een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren. Deze overschrijdingen zijn in te delen in de categorieën zoals genoemd in de Kadernota Rechtmatigheid 2018 (paragraaf 4.2.3) en zijn in de tabel hiernaast door ons vermeld. U bent reeds geïnformeerd over de

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van deze overschrijding naar de analyse begrotingsrechtmatigheid, zoals opgenomen op pagina 36 en verder van het onderdeel jaarrekening van de jaarstukken. De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt hebben – gezien de oorzaak en de toelichting – geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Begrotingsoverschrijdingen

Programma 1 'Bestuur en dienstverlening' (totaal € 359.000)	De overschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door extra doorbelasting van interne kosten Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel.
Programma 3 'Verkeer & Vervoer en openbare orde' (totaal € 355.000)	De overschrijding is zowel een gevolg van meer onderhoud asfalt en klinkerbestratingen, werkzaamheden zijn uit efficiency naar voren gehaald. Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel.
Programma 4 'Economie en arbeidsparticipatie (totaal € 837.000)	De overschrijding betreft meer kosten van bijstandverlening, ook al worden deze gedeeltelijk gedekt door meer baten. Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel.
Programma 8 'Sociaal Domein' (totaal € 750.000)	Overschrijding wordt veroorzaakt doordat er sprake is van toenemende lasten inzake de zorgleveranties. Door een aantal grote nabranders in de laatste periode is er een overschrijding van 750.000 euro. Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel.

Niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid van Europees aanbesteden

Er is geen sprake van controleverschillen (feitelijke afwijkingen) met betrekking tot rechtmatigheid van Europese aanbestedingen.

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage 2018 geconstateerd

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien zeven documenten aan het CBS aan te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2018. Hierbij evalueren wij de getrouwheid en de rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren).

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U hebt dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden wat betreft de specifieke uitkeringen is opgenomen in bijlage B van dit accountantsverslag. Tijdens de controle hebben wij geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Wet Normering topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechten in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt.

De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2018 niet meer bedragen dan € 189.000 per jaar.

Daarnaast dienen gemeenten de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2018 hebben wij geen overschrijdingen van de grensbedragen voor topfunctionarissen en overige medewerkers geconstateerd.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Wet normering bezoldiging top-functionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en/of met betrekking tot de publicatie-verplichtingen van de WNT.

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van een overtreding van wet- en regelgeving

Het college van burgemeester en wethouders is primair verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en voor de naleving van wet- en regelgeving. Recente ontwikkelingen laten zien dat de handhaving van anticorruptiewetgeving aan globalisering onderhevig is, waardoor ook gemeenten in toenemende mate te maken krijgt met anticorruptieregels.

Als onderdeel van onze controle hebben wij het college verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat de directie daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met de rekeningencommissie. Tijdens deze gesprekken heeft het college aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken. Hierbij heeft het college ook voorbeelden gegeven van de manier waarop het deze beheerst.

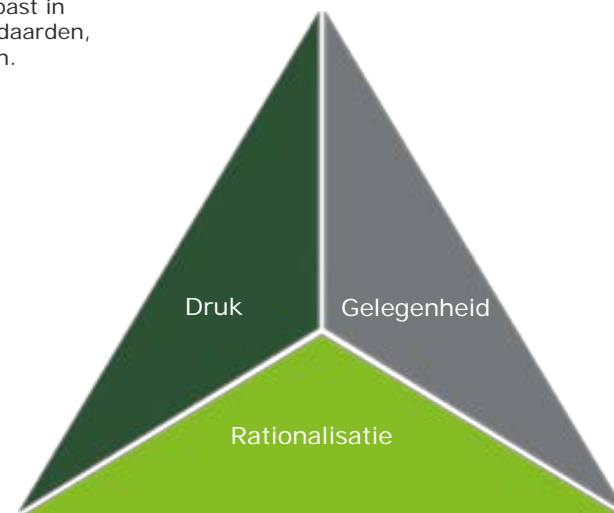
Uw gemeente beschikt over een frauderisicoanalyse welke in 2018 niet is geactualiseerd. Wij hebben vernomen dat er in de nieuwe gemeente opvolging gegeven gaat worden aan dit punt.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college van burgemeester en wethouders, inclusief het invoeren en onderhouden van interne-beheersingsmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en de efficiency van de bedrijfsvoering en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

De financiële positie van uw gemeente

In dit hoofdstuk geven wij op hoofdlijnen een samenvatting van de ontwikkelingen in het vermogen en het resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is ten opzichte van 2018 afgenomen.

In het BBV, de verslaggevingsregels van gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten 2018 bedraagt € 1,9 miljoen nadelig. Per saldo is tussentijds € 3,3 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2018 € 1,3 miljoen nadelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De belangrijkste reden voor het dalen van het eigen vermogen is de forse investeringen ter realisatie van het Manifest en de investeringen in de grondexploitaties.

Eigen vermogen (in €1)	2018	2017	2016	2015
Eigen vermogen per 1 januari	6.543.437	7.538.380	6.006.504	5.872.243
Tussentijdse resultaatbestemming	-3.293.000	1.080.668	397.113	-123.716
Gerealiseerd resultaat	1.349.000	85.725	1.134.763	257.977
Totaal ('saldo van baten en lasten')	-1.944.000	-994.943	1.531.877	134.261
Eigen vermogen per 31 december	4.599.437	6.543.437	7.538.380	6.006.504

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2018 12,66% van het balanstotaal (2017: 20,5% van het balanstotaal).

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit de in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in de reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming.

Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

Exploitatieresultaat (in € duizenden)

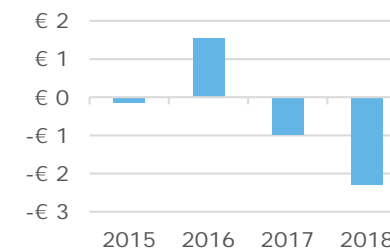
Totale baten	€ 27.312	
Totale lasten	€ 29.256	
Gerealiseerde saldo van baten en lasten		-/- € 1.944
Af: stortingen in reserves	€ 713	
Bij: onttrekkingen aan reserves	€ 4.005	
Saldo mutaties reserves		+ € 3.292
Gerealiseerd resultaat		+ € 1.348

De exploitatie over 2018 laat een nadelig gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 1,9 miljoen zien, ten opzichte van een begroot nadelig saldo van € 2,9 miljoen. Dit is een voordeel van € 1,0 miljoen. In de jaarstukken 2018 wordt in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.

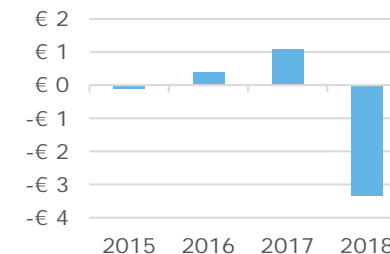
Voor een gedetailleerd inzicht in de afwijkingen en de verklarende toelichting hierbij verwijzen wij u naar pagina 36 van de jaarrekening opgenomen in de jaarstukken.

Op pagina 12 van deze rapportage gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en de werkelijke lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.

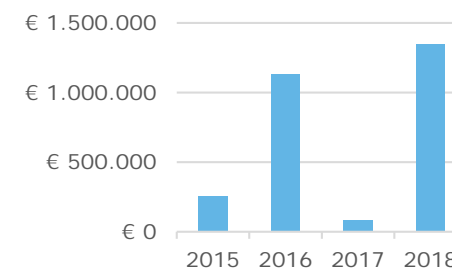
Saldo van baten en lasten (bedragen * 1 miljoen)

Mutaties in reserves (bedragen * 1 miljoen)

Gerealiseerd resultaat (bedragen * 1 miljoen)

Het weerstandsvermogen is toegenomen

Het weerstandsvermogen betreft de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's.

De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit (voor de samenstelling hiervan verwijzen wij naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in uw jaarverslag 2018) bedraagt, inclusief de algemene reserve, € XX miljoen (2017: XX miljoen). Er is dus sprake van een daling van XX % van de beschikbare weerstandscapaciteit in 2018 ten opzichte van 2017.

De inventarisatie van de risico's die in de paragraaf Weerstandsvermogen (in het jaarverslag) is opgenomen, geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een kans inschatting van het zich voordoen van het geïdentificeerde risico, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. Daarbij wordt een doorlopend inzicht gegeven in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en wordt vermeld welke risico's zijn verdwenen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de grootste risico's.

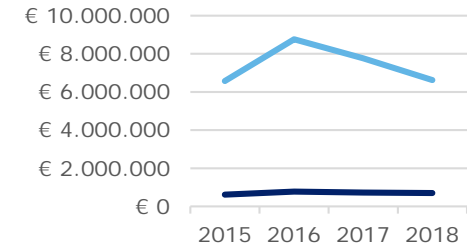
Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie door middel van een simulatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. De benodigde weerstandscapaciteit wordt vervolgens vermeerderd met het waarschijnlijkheidspercentage.

Hieruit volgt een gekwantificeerd bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit van afgerond € XX miljoen (2017: € XX miljoen), inclusief de risico's van grondexploitaties van € XX miljoen die inhoudelijk worden toegelicht in de paragraaf Grondbeleid. Ten opzichte van 2017 is sprake van een stijging van de gekwantificeerde risico's met per saldo € XX miljoen.

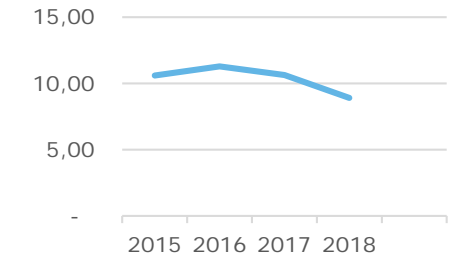
De daling van de beschikbare weerstandscapaciteit en de stijging van de benodigde weerstandscapaciteit leiden ertoe dat de ratio van het weerstandsvermogen per ultimo 2018 gedaald is naar XX (2017: XX). Dit duidt op voldoende weerstandscapaciteit, ten opzichte van de door u gewenste ratio tussen XX en XX. De daling van de weerstandscapaciteit wordt veroorzaakt door XX.

Voor meer gedetailleerde informatie over uw weerstandspositie verwijzen wij u naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in uw jaarverslag 2018.

Weerstandscapaciteit
(in miljoen)

Ratio weerstandscapaciteit

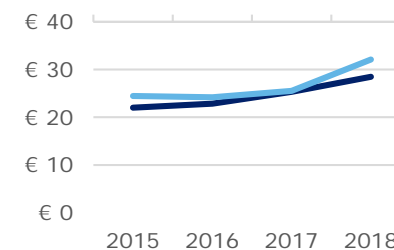
De financieringspositie van de gemeente Lingewaal toont een tekort

Uit de financiële structuur per jaareinde, zoals hiernaast gevisualiseerd, is op te maken dat de op lange termijn benodigde financiering gelijk blijft. Daarnaast is de beschikbare financiering op lange termijn fors gedaald. Wij verwijzen u voor nadere informatie naar de paragraaf 'Financiering' van het jaarverslag 2018.

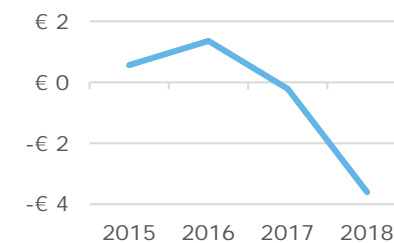
In de paragraaf "Weerstandsvermogen risicobeheersing en financiële positie" van uw jaarverslag 2018 wordt een aantal belangrijke financiële kengetallen weergegeven, zoals de solvabiliteitsratio, de schuldratio (vreemd vermogen) en de 'netto schuldquote'.

Financiering op lange termijn (in € 1.)	2018	2017	2016	2015
Stand van de reserves	4.599.498	6.543.437	6.403.617	5.748.527
Gerealiseerd resultaat	1.348.519	85.725	1.134.763	257.977
Voorzieningen	2.728.865	2.758.556	2.363.195	1.781.015
Schulden op lange termijn	21.156.668	15.926.666	14.296.667	16.666.667
Beschikbaar op lange termijn	28.485.030	25.314.384	24.198.242	24.454.186
Vaste activa	27.874.406	21.912.250	19.828.426	18.422.008
Voorraden	4.217.651	3.616.317	3.013.857	3.580.836
Vastgelegd op lange termijn	32.092.057	25.528.567	22.842.283	22.002.844
Financieringspositie	-/- 3.607.027	-/- 214.183	1.355.959	566.240

Financieringsstructuur (in miljoen)

Financieringspositie (in miljoen)

Interne beheersing (significante bevindingen)

De belangrijkste bevindingen uit onze managementletter 2018

Significante tekortkomingen in de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2018 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in presentatie 2018 d.d. 10 december 2018 met u gedeeld. Onderstaand hebben wij in samenvattende vorm onze belangrijkste bevindingen opgenomen.

Door uitval van personeelsleden ontbreekt informatie en documentatie wat de afhankelijkheid van een beperkt aantal medewerkers benadrukt. Daardoor merkte we ook dat specifieke kennis verloren is gegaan, mede ook gezien het grote aantal externe personeelsleden.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving verdient de nodige aandacht

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel over de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken over de betrouwbaarheid en

de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen hebben betrekking op de onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij geen volledigheid pretenderen.

Cyberrisico's

Cyber is een onlosmakelijk onderdeel geworden van onze samenleving. Dagelijks werken wij met digitale oplossingen, zowel privé als zakelijk. Door gebruik van internet, interne netwerken en bedrijfsapplicaties hebben alle organisaties, ongeacht hun omvang, te maken met aan cyber gerelateerde risico's, zoals cybercrime. Als cyberrisico's zich voordoen, kunnen deze een (significante) impact hebben op de financiële systemen, op de interne-beheersingsmaatregelen en op de jaarrekeningcontrole. Daarnaast kunnen deze leiden tot reputatie- en imagoschade voor uw organisatie.

Aangezien iedere organisatie waardevolle informatie heeft te verliezen of ernstige schade kan lijden als de IT-infrastructuur (tijdelijk) niet meer beschikbaar is, benadrukken wij het belang van een cyberrisicoanalyse als vast onderdeel van het interne-controlesysteem dat erop is gericht bedrijfsrisico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en de interne beheersing daarop toe te spitsen.

Tijdens gesprekken heeft het management aangegeven zich bewust te zijn van cyberrisico's. Uw gemeente heeft een functionaris gegevensbescherming en een security officer in dienst, die zich bezighouden met het beschermen van persoonsgegevens en met andere beveiligingsissues. Wij hebben vastgesteld dat sprake is van bewustwording wat betreft cyberrisico's en dat uw gemeente al diverse stappen heeft gezet op het gebied van gegevensbescherming.

Overige aangelegenheden

In dit onderdeel geven wij een samenvatting van overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties.

Onze communicatie met het management

Bevestigingen van het management

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente West-Betuwe inzake de voormalig gemeente Lingewaal een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met het management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bijlage A1a – Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen boven de rapportagedrempel van € 10.000.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	N.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	N.v.t.	N.v.t.
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.)	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Totaal rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 en het normenkader 2018 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Bijlage A1b – Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle boven de rapportagedrempel van € 10.000.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid PGB-bestedingen 2018 (SVB)	€ 122.203	€ 122.203
Onzekerheid rechtmatigheid lasten Jeugd en WMO	€ 539.607	€ 539.607
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	-	€ 661.810
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.)	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	N.v.t.	
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	€ 661.810	

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 en het normenkader 2018 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A3 – Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren, om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Niet van toepassing	N.v.t.	N.v.t.

Bijlage B – Bevindingen controle SiSa-bijlage 2018

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2017	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2018	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) – gemeentedeel 2016	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			€ 0	

Bijlage C – Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Lingewaal

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de “Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)” en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Lingewaal in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.

- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde ‘onafhankelijkheidsevaluatie’), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een raad van commissarissen of audit committee, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om het komend boekjaar teamleden bij de gemeente Lingewaal te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Lingewaal

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Bijlage D - Algemene verordening gegevensbescherming

Per 24 mei 2016 is de AVG in werking getreden. De AVG is van toepassing op elke organisatie in de Europese Unie (EU) die persoonsgegevens verwerkt. Daarnaast geldt de wetgeving ook voor organisaties die diensten en/of goederen aanbieden aan individuen in de EU, al dan niet om iets. Mocht een organisatie het gedrag van individuen monitoren, voor zover dit gedrag plaatsvindt op het grondgebied van de EU, dan zal de organisatie ook moeten voldoen aan de AVG. De AVG heeft dus een reikwijdte die verder gaat dan slechts de grenzen van de EU. Tot 25 mei 2018 hebben organisaties de tijd gehad om hun processen op de AVG aan te passen. Daarna kan iedere natuurlijke persoon binnen de EU organisaties aanspreken op het niet-nakomen ervan. De wetgeving wil het transparant, het zorgvuldig en het bewust gebruik van persoonsgegevens bevorderen en de huidige wetgeving vernieuwen.

Rechten van individuen

De AVG maakt het voor individuen mogelijk om kosteloos inzicht te krijgen in de persoonsgegevens die een organisatie van dat individu verwerkt. In bepaalde gevallen is het dan mogelijk voor een individu om gegevens te wijzigen, te laten verwijderen, een verzoek in te dienen om verdere verwerking te blokkeren en zelfs om te vragen of de gegevens overgedragen kunnen worden naar een andere partij.

Wat is er gelijk gebleven

Hoewel de AVG veranderingen met zich meebrengt, zijn veel van de reeds bestaande principes gelijk gebleven. Zo mogen gegevens alleen voor een specifiek doeleinde worden verwerkt, moet er een wettelijke basis bestaan voor het gebruik van die gegevens, en mogen zij niet verder verwerkt worden indien dit niet verenigbaar is met het oorspronkelijke doel. Ook is onder de AVG de plicht om datalekken te melden binnen 72 uur blijven bestaan.

Verwerkingsverantwoordelijkheid

Wellicht een van de grootste veranderingen is het beginsel van de verwerkingsverantwoordelijkheid. Organisaties zijn verantwoordelijk voor de naleving van alle bepalingen uit de AVG en moeten kunnen aantonen dat zij hier actief mee bezig zijn. Dit betekent dat de AVG een hoge mate van volwassenheid en documentatie verlangt. Zonder het actief documenteren van genomen maatregelen en de afwegingen die gemaakt zijn om tot die maatregelen te komen, wordt het lastig voor organisaties om aan te tonen dat zij actief bezig zijn geweest met deze wetgeving.

Additionele plichten - Gegevensbescherming door ontwerp en standaardinstellingen

Naast meer rechten voor individuen introduceert de AVG ook aanvullende plichten ten opzichte van de Wet bescherming persoonsgegevens. Zo zullen organisaties een register moeten opstellen waarin zij hun verwerkingsactiviteiten opnemen, met daarbij aanvullende informatie, zoals bewaartermijnen en genomen beveiligingsmaatregelen. Daarnaast zullen alle processen ontworpen moeten worden met de bescherming van persoonsgegevens als centraal uitgangspunt, het zogenoemde 'gegevensbescherming door ontwerp' ('privacy by design'). Daarbij zullen deze processen ook nog eens standaard de voor de individu minst indringende instellingen moeten hebben, het zogenoemde 'gegevensbescherming door standaardinstellingen' ('privacy by default').

Technische en organisatorische maatregelen moeten daarom worden genomen gedurende het gehele proces van het verwerken van persoonsgegevens (art. 25 AVG). Al deze maatregelen hebben tot doel het vertrouwen van de individu in de digitale wereld te vergroten.

Risico assessment - Gegevensbescherming effectbeoordeling

Voor iedere nieuwe gegevensverwerking dient de verantwoordelijke gegevensverwerker een impactanalyse uit te voeren indien de verwerking een hoog risico oplevert voor de bescherming van persoonsgegevens van de betrokkene. Deze impactanalyse zal uitgevoerd moeten worden met het individu als uitgangspunt, en moet in ieder geval plaatsvinden indien een organisatie systematisch individuen monitort of op grootschalig niveau gevoelige gegevens verwerkt. Hierbij zal het criterium 'grootschalig' worden ingevuld aan de hand van zowel de hoeveelheid gegevens als de hoeveelheid betrokkenen.

Toezichhoudende autoriteit

Ieder EU-land zal ten minste één toezichhoudende autoriteit aanwijzen die bevoegd is om handhavend op te treden in het geval dat de AVG niet wordt nageleefd. In Nederland is dat de Autoriteit Persoonsgegevens (voorheen: het College Bescherming Persoonsgegevens). Deze autoriteiten hebben daarnaast ook als taak om praktische informatie te verstrekken over de AVG en om leading practices te identificeren en te verspreiden. Mocht dit nodig zijn, dan hebben de hertoe geautoriseerde toezichhouders echter ook de bevoegdheid om organisaties boetes op te leggen wanneer blijkt dat zij zich niet aan de AVG gehouden hebben. Deze boetes kunnen oplopen tot maximaal € 20 miljoen of 4% van de wereldwijde omzet van het voorgaande jaar.

Lidstatelijke maatregelen

Hoewel de AVG een uniforme set regels beoogt te creëren voor alle landen in Europese Unie, zullen lidstaten in bepaalde gevallen bevoegd zijn om aanvullende regels op te stellen voor het beschermen van persoonsgegevens. Hoewel in grote lijnen een uniforme implementatie van de AVG mogelijk is voor multinationals, zal er daarom toch ook naar nationale bepalingen gekeken moeten worden bij het uitvoeren van een privacyprogramma.

E-privacyverordening

Naast de AVG zal er ook een E-privacyverordening komen (die de huidige E-privacyrichtlijn gaat vervangen). Die wetgeving gaat specifiek in op de bescherming van persoonsgegevens bij elektronische communicatie. Deze richtlijn verplicht lidstaten om in het geval van elektronische communicatie, in aanvulling op de AVG, maatregelen te definiëren rondom elektronische communicatiegegevens die als persoonsgegevens kunnen worden aangeduid. Een definitieve versie hiervan is nog niet gepubliceerd en verwacht wordt dat deze wetgeving pas gaat gelden in 2019.

Beveiliging van persoonsgegevens

Naast het zorgvuldig verzamelen van persoonsgegevens moet een organisatie persoonsgegevens ook op een juiste en passende manier organisatorisch en technisch beveiligen. Dit houdt onder andere in dat de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van gegevens geborgd worden. Dat die gegevens niet alleen technisch beveiligd moeten worden maar ook organisatorisch, benadrukt dat het beschermen van gegevens ook offline moet gebeuren.

Functionaris voor de gegevensbescherming

De AVG dwingt af dat sommige organisaties een functionaris ten behoeve van gegevensbescherming dienen aan te stellen. Deze functie dient zich namens de organisatie onder andere bezig te houden met het toepassen en naleven van de AVG en het interne dataprivacybeleid. De verplichting om een functionaris voor de gegevensbescherming aan te stellen, geldt in ieder geval voor overheidsinstellingen.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), its global network of member firms, and their related entities. DTTL (also referred to as “Deloitte Global”) and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte’s approximately 264,000 people make an impact that matters at www.deloitte.nl.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms or their related entities (collectively, the “Deloitte network”) is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.